

Studia Biblica Slovaca

2/2013

5

Ročník 5

2013

Číslo 2

Studia Biblica Slovaca

Offprint

Studia Biblica Slovaca je časopis zameraný na skúmanie Svätého písma Starého a Nového zákona predovšetkým zo stránky filologickej, historickej, exegetickej a teologickej.

Ročník V (2013), číslo 2

Vydáva Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Kapitulská 26, 814 58 Bratislava 1, IČO 0039786510.

Šéfredaktor: Blažej ŠTRBA (Badín)

Redakčná rada: Jaroslav BROŽ (Praha, CZ) – Peter DUBOVSKÝ SJ (Roma, I) – Pavol FARKAŠ (Nitra) – Juraj FENÍK (Košice) – Sr. Júlia Daniela ISKROVÁ OP (Ružomberok) – Róbert JÁGER (Prešov) – Jozef JANČOVIČ (Bratislava) – Róbert LAPKO (Košice) – Libor MAREK (Roma, I) – Milan SOVA (Bratislava) – Peter ŠOLTĚS (Oestrich-Winkel, D) – Jozef TIŇO (Bratislava) – František TRSTENSKÝ (Spišské Podhradie) – Pavel VILHAN (Badín) – Sr. Gabriela Ivana VLKOVÁ OP (Olomouc, CZ)

Za lektorovanie všetkých článkov zodpovedá redakčná rada.

Výkonný redaktor: Martina Korytiaková

Jazyková úprava: Elena Slaná

Obálka: Michal Martinka

Na príprave publikácie sa podieľali aj Róbert Horka, Branislav Kľuska, Miloš Lichner SJ, Mária Mihulcová a Július Pavelčík.

Príspevky v slovenčine alebo češtine, alebo knihy na recenziu prosíme adresovať na jednu z adries:

Redakcia *Studia Biblica Slovaca*, Banská 28, 976 32 Badín (Slovakia), tel.: (00421) 048/418 26 02, redakcia@biblica.sk, www.biblica.sk,

František Trstenský, Teologický inštitút, Spišská Kapitula 6, 053 04 Spišské Podhradie (Slovakia), tel.: (00421) 053/419 41 80, ftrstensky@gmail.com.

Príspevky sa požadujú v elektronickej podobe (najlepšie pripojeným dokumentom e-mailu), podľa možnosti v textovom editore Microsoft Word (formát A4, typ písma Times New Roman, riadkovanie 1,5). Ak sú používané iné fonty písma pre hebrejčinu a gréčtinu ako v programe BibleWorks, tak upresniť aké, prípadne preposlať používaný font spolu s príspevkom. Príspevok typu štúdia, poznámka alebo reflexia musí byť doplnený zhrnutím nie dlhším ako 150 slov a jeho anglickou verziou, anglickým názvom príspevku, max. piatimi kľúčovými slovami v slovenčine a angličtine, zoznamom bibliografie podľa bibliografického štýlu a kontaktom na autora príspevku. Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú. Redakcia si vyhradzuje právo upraviť titulok a vykonať potrebnú jazykovú a štylistickú úpravu prijatých príspevkov. Viac na www.biblica.sk.

Objednávky môžete posielat' na mailovú adresu vydavateľa (kniznica@frcth.uniba.sk), redakcie (redakcia@biblica.sk) alebo knižnice Kňazského seminára sv. Františka Xaverského v Badíne (kniznica@xaver.sk).

Bankové konto: 4016292755/7500, IBAN: SK19 7500 0000 0040 1629 2755

Články časopisu sú abstrahované v troch svetových periodikách: *Old Testament Abstracts* ISSN 0364-8591, *New Testament Abstracts* ISSN 0028-6877 a *Elenchus of Biblica*.

Studia Biblica Slovaca

Printed in Slovakia. Vychádza dvakrát do roka.

Cena: 6 €

ISSN 1338-0141

EV 3744/09

„*Talità Qum*“, „*Eloì Eloì lemà sabactàni*“ a v krátkosti sa dotkol aj niektorých lingvistických tém filmu Mela Gibsona *Utrpenie Krista*.

V prednáške zameranej na vzťah Kumránu a Nového zákona sa prof. Pazzini snažil odpovedať na otázku, či je možné potvrdiť, že v Kumráne jestvujú náznaky kresťanskej prítomnosti a najmä, že sa našli texty, ktoré patria do Nového zákona.

Prof. Pazzini mal na Slovensku pripravený ďalší bohatý program. Vystúpil na stretnutí biblistov na Katolíckom biblickom diele v Ružomberku; vo farnosti Tvrdošín celebrol sv. omšu a mal prednášku na tému súčasnej situácie vo Svätej zemi; navštívil „Školu Biblie“ v Ústí nad Priehradou, kde sa jej účastníci formujú v odbornom a duchovnom spoznávaní Svätého písma a bol hosťom biblickej relácie v rádiu Lumen.

Zorganizovanie návštevy umožnili: Katolícke biblické diele, TI TF KU v Spišskej Kapitule – Spišskom Podhradí, RKCMBF UK v Bratislave, TI RKCMBF UK v Badíne, Kňazský seminár biskupa Jána Vojtaššáka v Spišskej Kapitule – Spišskom Podhradí, Kňazský seminár sv. Františka Xaverského v Badíne, Rehoľa menších bratov Františkánov, Rímskokatolícky farský úrad v Tvrdošíne.

František TRSTENSKÝ

Mezinárodní konference 2013 Společnosti pro biblickou literaturu (SBL)

Ve dnech 7. – 11. 7. 2013 hostila jubilující starobylá universita ve skotském St. Andrews účastníky mezinárodní konference Společnosti pro biblickou literaturu (Society of Biblical Literature). Už samotný vzhled historického města při malebných mořských útesech svědčí o 600leté péči o vysoké vzdělání na třetí nejstarší univerzitě v anglojazyčných zemích a první ve Skotsku.

Na úvodním shromáždění, vedeném předsedou Společnosti Johnem F. Kutsko, dostaly slovo krátké odborné sumáře o tom, *Co biblisté potřebují vědět o ... Kumránu* (C. Newsom), *... Samaritánském Pentateuchu* (S. Schorch), *... Septuagintě* (K. De Troyer), *... raném rabínském judaismu* (Ch. Milikowsky) a *... o novozákonní textové kritice* (H. Strutwolf).

Mezi přední body programu patřila bezesporu sekce o díle místního novozákonníka Richarda J. Bauckhama *Christologie, Stvoření a Eschatologie* za jeho

osobní přítomnosti. Druhým oceněním vysoké úrovně biblické teologie v St. Andrews byla panelová sekce o právě vycházejícím čtvrtém dílu knihy N. T. Wrighta *Paul and the Faithfulness of God* (London/Minneapolis). Velké pozornosti se také těšila panelová diskuse o knize Hermanna Spieckermanna a Reinharda Feldmeiera, *The God of the Living/Der Gott der Lebendigen*, Baylor/Tübingen, 2011, která po německé edici vchází anglickým překladem do širšího biblistického světa. Kruh znalců Septuaginty hodnotil s odstupem padesáti let Barthélemyho *Les Devanciers d'Aquila*. Stále jsou předmětem odborného zájmu kumránské svitky. Na konferenci jim byly věnovány excelentní sekce *Písařské tradice ve svitcích od Mrtvého moře a Třicet let po anglické edici Chrámového svitku*. Znalce biblické teologie a liturgie zase přitahovaly prezentace tématu *Rituální inovace*, sledující vztahy mezi obměnami bohoslužby a posvátných textů v Hebrejské bibli a Kumránu, ale také v širším kontextu středomořské oblasti Blízkého Východu, včetně legitimacy obměny kultu nebo jejího odmítání (např. 1 Král 12–13). Tomuto tématu byla blízká sekce *Boží jméno a obraz Boha*. Ke slovu přišla také biblická translatoologie. Nida Institut for Biblical Scholarship at the American Bible Society sponzoroval sekci *Jak mohou translatoologické studie přispívat k jasnosti biblické textové kritiky*.

Autor této zprávy se účastnil konference v rámci plnění projektu „Historie Bible a její interpretace“ (GAČR) a pracoval především v sekci *Listu Židům*, kterou koordinuje Eric F. Mason. Ta byla letos zaměřena na 8. a 9. kapitulu tohoto novozákonního spisu, a tak většina prezentací pojednávala o charakteru Kristova kněžství ve srovnání se starozákonním kultickým systémem. Výrazný příspěvek přednesl G. Gabel (Münster) na téma *Co je tak zajímavého na starém vybavení? Israelský pouštní stan podle Žid 9,1-5 neboli Jak (ne)přístupovat k Boží Přítomnosti*. Mimo toto hlavní téma prezentoval J. Brož *Témata a motivy kněžské christologie v Žid 11*.

Uprostřed hlavního náročného programu se nabízely četné příležitosti k formálním i neformálním setkáním. Díky organizačně dobře zvládnutým večerním „fireside“ v útulných prostorách univerzitních budov rozestých po městě bylo možno poznat lidskou tvář těch, které většina vědeckého světa zná jen z bibliografických titulů. Takové milé rozprávění Emanuela Tova nebo Athalye Brennerové o tom, jak jde život, dokáže být dobrou motivací zvláště mladým badatelům.

Mezi výjimečné zážitky patřilo ostatně také shlédnutí filmové dokumentace projektu *Sephardi Voices* o sefardských Židech, kteří po 2. světové válce dobrovolně nebo nuceně emigrovali ze Severní Afriky nebo ze Středního Východu. Naopak zase s historií místní teologické vědy se mohli zájemci seznámit v před-

náše N. T. Wrighta o *600 letech biblické exegeze na Univerzitě v St. Andrews*, přednesené v působivém sněmovním sále.

Závěrem nelze přehlédnout na konferenci představenou kvalitní knižní nabídku prestižních odborných vydavatelství, která navíc sponzorovala kávová občerstvení. Pořadatelé vyzdvihli též společenský rozměr vědecké konference velkorysým pozváním ke stolu se zvukem skotské dudácké kapely. To vše uprostřed pěstěných trávníků poklidného starobylého města, světové kolébky golfu.

Jaroslav BROŽ

XXI. Kongres IOSOT 2013 v Mníchove

Metropola nemeckej spolkové republiky Bavorsko – Mníchov sa v dňoch 4. – 9. augusta 2013 premenila na mesto s najväčšou koncentráciou odborníkov na Starý zákon minimálne v Európe. V ňom konajúci sa 21. kongres Medzinárodnej organizácie pre štúdium Starého zákona (ďalej IOSOT) s viac ako 600 účastníkmi sa zapísal do histórie jej organizovania ako doposiaľ najväčší.

Nemecký zmysel pre presnosť, precíznosť a systémovosť bol vnímateľný hneď od začiatkových minút kongresu. Ani tak početná personálna účasť na kongrese nedokázala naštrbiť dopodrobna organizátormi naplánovaný program na čele s prezidentom Prof. Dr. Christophom Levinom.

Súbežne s kongresom IOSOT 2013 prebiehalo i päť ďalších kongresov špecializovaných na štúdium Septuaginty (IOSCS), kumránskych zvitkov (IOQS), masorétskeho textu (IOMS), targúmov (IOTS) a sýrštiny (ISLP). Všetky sa konali na rovnakom mieste ako hlavný kongres – v priestoroch starobylej Ludwig-Maximilians-Universität v Mníchove.

Program IOSOT 2013 tvorili každodenne dopoludnia tri hlavné hodinové prednášky s jednou výnimkou poobedňajšieho vstupu známeho izraelského archeológa Amihai Mazara z Hebrejskej univerzity v Jeruzaleme. Popoludní sa konali workshopy a tiež kratšie polhodinové vstupy tematicky zoskupené do sekcií. Práve v dvoch z nich odprezentovali svoje príspevky dvaja zo šiestich prítomných slovenských biblistov¹. Peter Dubovský SJ vystúpil s príspevkom na tému: „1 Kings 6–7: How many temples?“ a „One prophet like Moses within the Hexateuch“ znel titul prednášky Blažej Štrbu.

¹ Na kongrese IOSOT 2013 boli prítomní Peter Dubovský SJ, Jozef Jančovič, Peter Juhás, Iveta Strenková CJ a Blažej Štrba a na IOQS bol zaregistrovaný biblista Milan Sova.

Contents

Treaties

Adriana ALEXYOVA

The Development of the Concept of Deity in the Pre-Exilic Israel 91-125

Massimo Pazzini OFM

Which Language Did Jesus Speak? 126-140

Marcela Andoková

The Figure of David the Penitent in Selected Patristic Commentaries on Psalm 51 141-154

Róbert Horka

Meaning and Interpretation of Psalm titles in Augustine's Commentary on Psalms *Enarrationes in Psalmos*..... 155-177

Helena Panczová

Greek Transitive Verbs Used Intransitively and Linguistic Interpretation of Some Passive Aorists in the Gospel According to Mark (evsci,sqh 15:38; sunh,cqhsan 2:2; hvge,rqh 16:6; metemorfw,qh 9:2)..... 178-197

Abstracts and Reviews 198-212

Communications and References 213-219

Obsah

Štúdie

Adriana ALEXYOVÁ Vývoj koncepcie božstva v Izraeli v predexilovom období	91-125
Massimo PAZZINI OFM Ktorým jazykom hovoril Ježiš?	126-140
Marcela ANDOKOVÁ Postava Dávida kajúcnika vo vybraných patristických komentároch k Ž 51(50)	141-154
Róber HORKA Význam a interpretácia žalmových nadpisov v Augustínovom Komentári k žalmom Enarrationes in Psalmos	155-177
Helena PANCZOVÁ Grécke tranzitívne slovesá používané intranzitívne a lingvistický výklad niektorých pasívnych aoristov v Evanjeliu podľa Marka (ἐσχίσθη 15,38; συνήχθησαν 2,2; ἠγέρθη 16,6; μετεμορφώθη 9,2)	178-197

Poznámky

Abstrakty a recenzie	198-212
Oznamy	213-219